

מהרצל ועד ישראל קינג

המאבק הפלסטיני להכרה דיפלומטית מצד ארצות הברית וההתחרות בין הפלסטינים וישראל על אהדת דעת-הקהל האמריקאית, יגיעו לשלב חדש ולרמת ויכוח חדשה עם פירסום ספרו של אדוארד סעידי, "שאלת פלסטין", בימים אלה. זהו ספר בלתי-רגיל, מאת מחבר בלתי-רגיל, ספר שיעורר ויכוחים סוערים והתקפות צמודות מצד מגיניה של ישראל בארצות-הברית. דבר אחד ברור - הופעתו של הספר מבטיחה שהעניין הפלסטיני לא ירד מסדר היום של דעת-הקהל בארצות-הברית. וזהו בדיוק מטרתו של המחבר.

הוצאת הספר לאור כרוכה בסיפור מעניין, המלמד משהו על מעמדו של העניין הפלסטיני בדעת-הקהל הליברלית בארצות-הברית, ומשמש דוגמה לאחת מסענו-תיו העיקריות של סעידי. כתב היד הוזמן על-ידי הוצאת "בייקון" מבוסטון, שהיא בית-הוצאה שלא למטרת רווח, הידועה בעמדותיה הלא-מימסדיות, ומתגאה בכך שהוצאה לאור את כתביהם של הפילוסופים מרכזה והברמט. הוצאה זו פירסמה ב-1976 את תרגום ספרו הידוע של אהרון כהן, "ישראל והעולם הערבי", במהדור רה חדשה, ופנתה באותה תקופה לאדוארד סעידי בהצעה לכתוב ספר על נקודת הראות הפלסטינית בסיכסוך הישראלי-ערבי. אולם כשהוגש לה כתב-היד סירבה ה- הוצאה לפרסמו. למרות זאת מתפרסם הספר דווקא

אחרונות, ולא הבליט את זהותו הפלסטינית, ישנם כבים המכירים את כתביו בתחום הספרות, אך יוד-עים רק מעט על פעילותו המוליטית. סיפור הקודם, "המיוזרנות", שיצא לאור בשנה שעברה, היה הראשון שבו פרץ מעבר לתחומי מגדל השן האקדמי ועורר סערה בינלאומית. סעידי ערך בספר היסוד-השבונות אקדמי עם המומחים לעניינים ערביים מסוג מסויים, המוכרים לצופי הטלוויזיה הישראלית; אותם המסבירים לקהל הצופים את "המנטלות הער-בית", ואת אופיה הנחשל והפרוע, שהוא המקור לכל הצרות בעולם. טענותיו של סעידי הן, שאי אפשר לדבר על הערבים או המיוזר כגוף אחד, ושאינו צורך בתחום מדעי נפרד העוסק במיוזר, משום שאינו להניח שקיימים כוחות מיוחדים הפועלים במיוזר הערבי, ושאינם קיימים במקומות אחרים.

כפי שאפשר לתאר, ביקורתו של סעידי לא התקבלה פה-אחד על-ידי ציבור המיוזרנים, והוא שימש מטרה לחיצי ביקורת רבים. למרות זאת, ספרו על המיוזרנות

היה בעיקרו אקדמי, ולא פוליטי. הספר שלפנינו הוא בעיקרו פוליטי, ולא אקדמי. אין ספק שפירסומו, ו-ההדים שיעורו, יבטיחו שכל מי שקורא את סעידי כמבקר הספרות ידע בקרוב גם על סעידי כדובר הפלס-טינים.

הספר מכוון לקורא האמריקאי המשכיל, ומטרתו המוצהרת היא לשנות את דעתה של העלית האמריק-אית הפעילה בעניינים אקדמיים ופוליטיים ולשכנע או-תם בצדיקת העניין הפלסטיני.

נקודת המוצא של הספר היא, שקיים עיוות נורא בתשומת-הלב הניתנת לכל אחד מן הצדדים בעימות הישראלי-פלסטיני. בניגוד לרושם המתקבל מקריאת עיתונות-המימסד הישראלית, הנוזקת למשמע כל הכרזה אמריקאית שבה מוזכר העניין הפלסטיני, או הרעיון של מולדת לפלסטינים, ומתריעה על סחף בדעת-הקהל האמריקאית, סחף זה הוא יחסי מאוד. עמדתם של רוב אמצעי-התיקשורת בארצות-הברית, ועמדת העלית ה-משכילה, במיוחד באוניברסיטאות, היא פרו-ישראלית ואנטי-פלסטינית במידה רבה.

וגם אם מישהו אינו מזדהה עם עמדת ממשלת-ישר-אל, הוא יתרחק באותו זמן מכל עמדה המזדהה עם העניין הפלסטיני. כי הפלסטינים הם בחזקת "טרויס" ו"בלתי-אחראיים", ואש"ף הוא פשוט אירגון של קיצוניים, שאינם מייצגים את רוב העם הפלסטיני, אם אמנם קיים עם כזה...

סעידי נותן דוגמות אי-נספור לתופעה הקיימת ב-אמצעי-התיקשורת האמריקאים, שבה פונים לדוברים ישראלים כשהמדובר בעמדה ישראלית אך כשהמדובר בפלסטינים מראיינים, "מומחה לבעיות במיוזר התי-כון", שהוא אמריקאי או ישראלי. כתביעת רבים באר-צות-הברית, ובהם כאלה הנחשבים לליברלים, פשוט לא יפרסמו מאמרים הכתובים בידי ערבים בכלל ופלס-טינים בפרט.

רונות. הוא נתקל אישית במיקרים של דעות-קדומות, ודווקא בקרב העלית האינטלקטואלית, שבתוכה הוא מבלה את זמנו. המילה "ערבי" הפכה להיות מילת-גנאי בארצות-הברית, לא פחות מאשר בישראל, ואפשר לשמוע אותה ולראות אותה לא רק ברחובות ובבארים אלא גם בסמינרים באוניברסיטאות המכובדות ביותר. מאורעות התקופה האחרונה במיוזר התיכון, ו-במיוחד האירועים באיראן, תרמו לחיזוק הדעות הקדו-מות כלפי ערביים. האמריקאי הממוצע מזהה את ה-איראנים עם הערבים ואת מדיניותם כלפי ארצות-הברית עם גורמים רדיקאליים במיוזר התיכון ועם אש"ף.

בשנים האחרונות מלאים עיתוני ארצות-הברית ב-קריקטורות המתארות את אויבי החדשים של העם האמריקאי, שייח'י הנפט הערביים. דמותו של שייח' נפט ערבי בקריקטורות האמריקאיות זהה לדמותו של היהודי בקריקטורות נאציות. הוא בעל עור כהה, אף עקום, רודף-בצע, ערמומי ותאוונתי. ההבדל היחיד בין דמות היהודי ב"דר שטיירמר" ודמות הערבי בקריקטו-רות האמריקאיות הוא בכך, שהערבי חובש כופייה. אי-אפשר להעלות על הדעת שקריקטורות מסוג זה תופענה במקום כלשהו בעולם ביחס ליהודים מבלי ל-עורר זעקות מחאה. אך כשהמדובר בערבים אין פוצה פה ומצפצף. להיות ערבי בארצות-הברית הוא עניין לא נעים ביותר, ולמרות ה"סחף" המפורסם ישראל היא עדיין פרה קדושה לגבי רוב האמריקאים.

בעייתם של הפלסטינים עם דעת-הקהל האמריקאית מתחילה בדעות הקדומות של התרבות המערבית כלפי האיסלאם, הערבים והמיוזר בכלל, הקיימות מזה מאות שנים.

בין הציונות והעולם המערבי היה קשר של תרבות, שהערבים היו מחוצה לו. אם הברירה היא תמיכה בציונות ובישראל, או תמיכה בערבים, לגבי כל אדם מערבי אין כל ספק שהיהודים נראים יפים ולבנים לעומת הערבים השחורים והמפגרים. עלייתה של הציו-נות תרמה לתדמית השלילית של הערבים, משום שהם נראו תמיד כמפריעים לפעולותיה החיוביות של הציו-נות וכאויבי הקידמה. המיוזר התיכון תואר תמיד כמקום שבו אוכלוסיה חדשה ומתקדמת של יהודים מחוללת ניסים של בניין והפרחת השממה ונלחמת מילחמות מוצלחות ומודרניות כנגד רוב ערבי של ילי-דים מפגרים. הצלחתה של הציונות שימשה כהוכחה לצדיקתה המוסרית ולפניגורם של הילידים.

ואמנם אין ספק בכך, שהפלסטינים יצגו חברה מסורתית, מפגרת באופן יחסי לעומת החברה האירו-

החוקר המעונב והמכוכח, שהוא חבר המועצה הלאומית הפלסטינית, זנח, כרבים מבני דורו, את תלומות השיבה לחיפה וליפו ומאליץ של מדינה פלסטינית לצד ישראל

פית שממנה באו היהודים. אך, אומר סעידי, גם אם הם היו מפגרים, בלתי-מתורבתים, וסבילים, העובדה היא שהם היו בארץ והם היו בארץ לפני ההתיישבות הציונית. כל הטענות הערבייות בדבר העוול שנגרם להם לא זכו להד רב, בגלל תדמיתו המיוזרת והמסובבת של העם היהודי בתודעה המערבית. "היה להם המזל הרע להיות צודקים בהתנגדותם לפלישה קולוניאלית למולדתם, יחד עם עמדתה מול היריב המסובך ביותר מבחינה מוסרית - היהודים, עם היסטוריה ארוכה של רדיפות וטרור מאחוריהם."

סעידי מכיר היטב את הטענות המתבססות על גורלו הטרגי של העם היהודי ועל שואת יהודי אירופה כהצדקה לציונות. הוא מדבר על המאמץ האישי שלו להבין את השואה ועל העובדה, שכאדם שחונך במערב הוא מסוגל להבין את השואה לפחות כמו כל לא-יהודי אחר. הוא מודגיש כי בימינו העם היהודי מורכב מ"אלה שהתגברו על הגורל הטרגי ביותר שנגזר אי-פעם על עם כלשהו", אך אינו רואה בגורל טרגי זה הצדקה לנישול העם הפלסטיני.

(המשך בעמוד 46)

ד"ר בנימין בית הלחמי * חיפה

* הדוקטור בית-הלחמי הוא מרצה באוניברסיטת חיפה, בחוג לפסיכולוגיה. השהוה עתה במישיגאן, ארצות-הברית, בשנת שבתון.

הפרופסור הפלסטיני אדוארד סעידי, אומחה לספרות אנגלית וספרות השוואתית, פירסם ספר ועורר הדים ופולמוס בשם "שאלת פלסטין"

עלידי הוצאת הספרים של ה"ניו-יורק טיימס", שהיא מימסדית ביותר, ושאינו לחשוד בה שהיא מזדהה עם הכתוב בו. הסיבה לכך היא עיסוקית בלבד. למרות שהוצאת-הספרים והעיתון המכובד אינם מזדהים, חס וחלילה, עם תוכן ספרו של סעידי, הם מעוניינים ב-הוצאתו לאור, כי נראה להם שהוא יזכה בהצלחה מיסח-רית ויהפוך לרב-מכר. הגיונה העסקי של הוצאת-הספרים מלמד משהו על טיבו של הספר ועל הסקרנות הקיימת בקרב קהל הקוראים המשכיל לגבי העמדה הפלסטינית. עמדתה המימסדית ומעמדה הכספי של הוצאת ה"ניו-יורק טיימס" מאפשרים לה לפרסם את הספר מבלי לחשוש מהתקפות ומפגיעות, דבר שהיה בלתי אפשרי לגבי הוצאת "בייקון", שחששה להתקפז-תיו של המימסד היהודי וההחששות השגורות בדבר אנטי-שמיות, המכוונות לכל מי שנותן הזדמנות לדובר פלסטיני להשמיע את דבריו.

המחבר, פרופסור אדוארד סעידי (43), יליד שכונת טלביה שבירושלים, התחנך במצריים ובארצות-הברית, והוא בוגר אוניברסיטת הארוורד. הוא רכש את פירסומו בתחום הספרות האנגלית והספרות השוואתית, ומכהן כעת כפרופסור בעל קתדרה (הדרגה האקדמית הגבוהה ביותר) באוניברסיטת קולומביה בניו-יורק. הוא זכה במישר רב של פרסים ומלגות-מחקר בתחום ביקורת הספרות, ומאמרו הרבים ושני ספריו בתחום זה זכו להצלחה בקרב אנשי המיקצוע, יש לשער שרוב המאיינים להוצאתו בכנסים אקדמיים ובאוניברסיטאות שונות ברחבי ארצות-הברית היו נדהמים, אם מישהו היה מו-דיע להם כי הפרופסור המעונב והמכופתר, המרצה בפני-הם בבקיאות רבה, ומשלב בהרצאה ציטטות מגתה ב-מקור הגרמני, מדגטה במקור האיטלקי, ומפורסם

סעידי אהווה הוכחה חיה לנכב שבדא"ח הפלסטינים כפראי-מידבד, צמאי-דם, לא אחראיים וטרוריסטים

במקור הצרפתי, הוא חבר המועצה הלאומית הפלסטי-נית. סעידי מהווה הוכחה חיה לנכב שבדא"ח הפלסטי-נים כפראי-המדבר צמאי-דם או "טרוריסטים". קשה מאד לקשור את הפרופסור המכובד לספרות בכל הדי-מויים השליליים של הפלסטינים ואש"ף. מכוון שסעידי לא עסק בכתיבה על נושאים פוליטיים עד השנים ה-